

# TÖÖINSPEKTSIOONI

## 2004. AASTA 9 KUU ARUANNE

### 1. 2004. aasta järelevalve prioriteedid ja tegevuse eesmärgid.

- 1.1 Sotsiaalministeeriumi strateegilistest eesmärkidest töökeskkonna ohutuse ja tööelu kvaliteedi osas tulenevad ülesanded:
  - 1.1.1 Tööga hõivatute hulgas tööõnnetustes viga- ja surmasaanute osatähtsuse protsendi vähendamine;
  - 1.1.2 Tööõnnetuste läbi kaotatud tööpäevade arvu vähendamine;
  - 1.1.3 Illegaalsete ja vormistamata töösuhete osakaalu vähendamine.
- 1.2 Tööinspektsiooni 2004.a järelevalve prioriteedid:
  - 1.2.1 Töökeskkonna seisundi kontrollimise ja hindamisega nõuda töökeskkonna viimist vastavusse töötervishoiu ja tööohutuse õigusaktide nõuetega eelkõige ettevõtetes, milliseid ei ole aastatel 1999-2003 kontrollitud (s.t ei ole kontrollitud pärast töötervishoiu ja tööohutuse seaduse jõustumist) ning ettekirjutuste täitmise kontrollimisega nendes ettevõtetes hinnata järelevalve tulemusena ettevõtete töökeskkonnas toimunud muudatusi.
  - 1.2.2 Ettevõtetes ohtlike kemikaalide (s.h kantserogeenide ja mutageenide) ja neid sisaldavate materjalide käitlemisel tekkivate ohtude väljaselgitamisele suunatud sihtkontrolliga nõuda tööandjatelt abinõude rakendamist neist ainetest lähtuvate tervisekahjustuste vältimiseks või vähendamiseks.
  - 1.2.3 Tööandjapoolse tööõnnetuste uurimise taseme parandamisele suunatud sihtkontrolliga tagada tööõnnetuste uurimine vastavuses Vabariigi Valitsuse 13.05.2003.a määruse nr 146 "Tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise, teatamise ja uurimise kord" nõuetega ning nõuda tööandjatelt tööõnnetuste ennetamiseks kavandatud abinõude täitmist eesmärgiga vältida samalaadsete tööõnnetuste kordumine.
  - 1.2.4 Töö- ja puhkeaja seaduse sätete täitmise sihtkontrolliga tööaja summeerimise ja ületundidega töötamise üle tagada töö- ja puhkeaja normidest kinnipidamine pikas töövahetuses töötamise korral ning seaduses sätestatud ületundide piirnormide järgimine.
  - 1.2.5 Euroopa Vanemtööinspektorite Komitee (SLIK) soovitustest lähtuva sihtkontrolliga suunata ehitusettevõtjate tegevus tööohutuse parandamisele ehitustöödel.

### 2. Järelevalvealane tegevus

- 2.1 2004. aasta 9 kuuga viidi läbi 6031 kontrollimist (2003.a samal perioodil – 4044), neist 3596 korral kontrolliti töötervishoidu ja tööohutust reguleerivate õigusaktide täitmist ja 2435 korral töösuhteid reguleerivate õigusaktide täitmist. Kontrollimistega haarati 2107 ettevõtet, neist 1039-s hinnati töökeskkonda kui tervikut. Töötajate arv kontrollitud ettevõtetes 113340. Kohalike inspeksioonide järelevalvealast tegevust iseloomustab lisa 1. Hinnangud tööandjate tegevusele töötervishoiu ja tööohutuse seadusest tulenevate ülesannete täitmisel on esitatud lisa 2, hinnangud ettevõtete töökeskkonnaseisundi kohta lisa 3 ja ülevaade ettevõtetes esinevatest ohuteguritest lisa 4. Ülevaade kontrollimistest maakondade lõikes on esitatud lisa 5.

- 2.2 Tööandjatele esitati 2193 ettekirjutust, neist 1589 töötervishoidu ja tööohutust reguleerivate õigusaktide nõuete rikkumiste kõrvaldamiseks ning 604 töösuhteid reguleerivate õigusaktide nõuete rikkumiste kõrvaldamiseks. Töötajate elule ohtliku töö tegemine peatati 69 töökohal ning ohtliku töövahendi kasutamine keelati 78 juhul.
- 2.3 Väärteomenetluse seadustiku alusel menetleti 113 juriidilise isiku ja 33 füüsilise isiku (2003.a 9 kuud – vastavalt 56 ja 24) väärteoasja. 98 juriidilisele isikule määrati trahve kokku 514 000 krooni (2003.a 9 kuud – 206 600 kr) ja 31 füüsilisele isikule – 32 820 krooni (2003.a 9 kuud 27920 kr). Kokku määrati trahve 546 820 krooni (2003.a 9 kuud 234 520 kr). Asendustäitmise ja sunniraha seaduse alusel hoiatati sunnirahaga 831 tööandjat (neist 653 töötervishoidu ja tööohutust reguleerivate õigusaktide nõuete rikkumise ja 178 töösuhteid reguleerivate õigusaktide nõuete rikkumise eest) 2 426 210 krooni ulatuses. Sunniraha pöörati täitmisele 46 juhul 160 200 krooni.
- 2.4 Uuriti 328 raske ja 16 surmaga lõppenud tööõnnetuse asjaolusid ja põhjuseid (2003.a 9 kuud vastavalt 572 ja 14).
- 2.5 Töölepingu seaduse ning töö- ja puhkeaja seaduse alusel vaadati läbi 3135 tööandjate taotlust nõusoleku või kooskõlastuse saamiseks ning 911 tööandjate taotlust töölepingute registreerimiseks. Tööandjatele anti 2472 nõusolekut või kooskõlastust, mis puudutasid 33065 töötajat. Töölepinguseaduse § 68 alusel anti nõusolek osalise tööaja rakendamiseks või töötajate osaliselt tasustatavale puhkusele saatmiseks 193 ettevõtte 10372 töötajale (2003.a 9 kuud – 259 ettevõtte 11 263 töötajale). Töölepinguseaduse § 31 lg 1 ja § 75 alusel registreeriti 1602 töölepingut (2003.a 9 kuud – 1972).
- 2.6 Vaadati läbi ja lahendati 132 töötaja kirjalikku avaldust (2003.a 9 kuud – 197).
- 2.7 Töötervishoiu, tööohutuse ja töösuhete probleemide lahendamisel nõustati vastuvõttudel 1927 tööandjat ja nende esindajat ning 3487 töötajat (2003.a 9 kuud vastavalt 2544 ja 4179).

### **3. Tööõnnetused ja kutsehaigused**

#### **3.1 Tööõnnetused**

2004.a 9 kuu jooksul esitati Tööinspektsiooni kohalikele inspeksioonidele 2344 tööõnnetuse raportit (2003.a 9 k – 2542). 1000 töötaja kohta toimus 3,9 tööõnnetust (2003.a 9 k – 4,3). Tööülesannete täitmisel sai surma 18 ning raske tervisekahjustuse 676 töötajat (2003.a 9 k vastavalt 21 ja 698). 18-st surmaga lõppenud tööõnnetusest toimusid 7 liikluses, 1 röövkallaletungi tagajärjel ja 1 sõjaväelasega teenistusülesannete täitmisel, 1 koolituseminaril välismaal, s.t 18-st õnnetusest 10 ei toimunud töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumise tagajärjel.

Tööõnnetuste arv vähenes Tallinnas, Ida-Virumaal, Läänemaal, Põlvamaal, Pärnumaal, Raplemaal, Valgamaal, Viljandimaal ja Võrumaal, kuid kasvas Harjumaal, Hiiumaal, Jõgevamaal, Järvamaal, Lääne-Virumaal, Saaremaal ja Tartumaal.

1000 töötaja kohta toimus kõige rohkem tööõnnetusi Lääne-Virumaal – 9,6 (2003.a 9 k – 8,8); Järvamaal – 7,0 (2003.a 9 k – 5,6), Jõgevamaal – 5,6 (2003.a 9 k – 4,0), Harjumaal – 4,6 (2003.a 9 k – 3,9) ja Hiiumaal – 4,6 (2003.a 9 k – 3,1).

Analüüsidest tööõnnetusi tegevusalade järgi, selgub, et 1000 töötaja kohta toimus kõige rohkem tööõnnetusi:

- keemiatööstuses - 11,7;
- puidutööstuses - 11,3;
- mööblitööstuses - 10,3;
- toiduainetööstuses - 8,0;
- paberitööstuses - 7,8;
- mäetööstuses - 6,8;

Raskeid tööõnnetusi toimus kõige rohkem:

- metallitööstuses - 84 (12%);
- hulgi- ja jaekaubanduses - 66 (10%);
- ehituses - 64 (9%);
- puidutööstuses - 60 (9%);
- mööblitööstuses - 46 (7 %);

Tööõnnetuste analüüs lisad 6-8.

### 3.2 Kutsehaigused

2004 aasta 9 kuu jooksul on SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla Töötervishoiu ja Kutsehaiguste Keskuse poolt diagnoositud 101 esmast kutsehaigust (2003 a. 9k - 71 juhtumit), mis on 30 juhtumi võrra suurem võrreldes 2003 aasta sama perioodiga.

- Maakonniti on enim diagnoositud esmaseid kutsehaigusi (lisa 9):

	<u>2004 9k.</u>	<u>2003 9k.</u>
Põlvamaa	17 e. 16,8%	14
Jõgevamaa	13 e. 12,8%	8
Tartumaa	13 e. 12,8%	7
Tallinn ja Harjumaa	11 e. 10,8%	8

Nimetatud maakondades on esmaselt diagnoositud kutsehaiguste arv kasvanud võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Samuti on kasvanud kutsehaigestumiste arv Raplamaal (2003.a 9 k. - 2 juhtumit, 2004.a 9 k. - 7 juhtumit), Pärnumaal (2003.a 9 k. - 3 juhtumit, 2004.a 9 k. - 7 juhtumit).

- Enim diagnoositud esmaseks kutsehaiguseks on (lisa 10):

	<u>2004 9k.</u>	<u>2003 9k.</u>
ülekoormushaigus	51 e. 50,4%	39
vibratsioonitõbi	23 e. 22,7%	11
vaegkuulmine	17 e. 16,8%	16

2004 aasta 9 kuu esmaselt diagnoositud kutsehaigestumistest pooled haigestumised on ülekoormushaigused.

- Kutsealade järgi on enim esmast kutsehaigust diagnoositud (lisa 11):

	<u>2004 9k</u>	<u>2003 9k</u>
traktoristid	33 e. 32,6%	22
muud	22 e. 21,7%	13
põllutööline, loomakasvataja	20 e. 19,8%	13

Võrreldes paari eelneva aastaga on esmaselt diagnoositud kutsehaiguste arv suurenenud 30 võrra. Traditsiooniliselt on enam esmaseid kutsehaigestumisi diagnoositud põllumajandustöötajatel (traktoristid ja lüpsjad).

#### 4. Töövaidlused.

Seisuga 01.10.2004 tegutseb Eestis igas maakonnas vähemalt 1 töövaidluskomisjon. Töövaidluskomisjonide 10 juhatajat on ametis järgmistes maakondades: Tallinnas ja Harjumaal 3, Ida-Virumaal 2, Tartumaal 2, Pärnumaal 1, Saaremaal 1, Võrumaal 1. Töövaidluskomisjoni juhatajat ei ole Järvamaal, Raplamaal, Läänemaal, Jõgevamaal, Põlvamaal, Lääne-Virumaal, Valgamaal ja Viljandimaal, kus vaidlusi lahendavad vastavalt Tallinna ja Harjumaa, Tartumaa, Ida-Virumaa, Võrumaa ja Pärnumaa töövaidluskomisjonide juhatajad. Saaremaa töövaidluskomisjoni juhataja on ainus, kes lahendab töövaidlusi ainult oma maakonnas.

Käesoleva aasta 9 kuu jooksul on töövaidluskomisjonidele esitatud 2659 avaldust (2002.a - 2429, 2003.a - 2367). Esitatud avalduste arv eelmise ja üleelmise aasta sama perioodiga võrreldes on mõnesaja võrra suurenenud. Suurenemine eelmise aastaga võrreldes ligikaudu 11%. Võttes arvesse eelmisest perioodist lahendamata jäänud avaldusi, on lahendamisel olevate avalduste koguarv 3079 (2003.a - 2747), mis on 332 võrra suurem kui möödunud aasta samal perioodil.

Käesoleva aasta 9 kuu jooksul esitatud avaldustest on töötajate avaldusi 2594 (2003.a - 2318, 2002.a - 2392, 2001.a - 2274) ja tööandjate avaldusi 65 (2003.a - 49, 2002.a - 37, 2001.a - 31). Avalduste protsentuaalne jaotus on: 97,8% 2,2% vastu (2003.a - 97,9% 2,1%, 2002.a - 98,5% 1,5% vastu). Jooksva aasta 9 kuu tööandjate esitatud avalduste hulk on 2003.a. sama perioodiga võrreldes veidi kasvanud, kuid jäänud proportsioonis samale tasemele.

Enim on avaldusi esitatud Tallinnas ja Harjumaal - 1225 (2003.a - 986, 2002.a - 1003), järgnevad Ida-Virumaa 375 (2003.a - 346, 2002.a - 287) ja Tartumaa 287 (2003.a - 284, 2002.a - 233) avaldusega. Võrreldes möödunud aasta sama perioodiga on nii Tallinnas ja Harjumaal kui ka Ida-Virumaal ja Tartumaal esitatud avalduste arv kasvanud. Üle 100 avalduse on 9 kuu jooksul esitatud veel lääne-Virumaal, Saaremaal ja Pärnumaal. Arvudest nähtub, et esitatud avaldustest enamus langeb kolmele ülaltoodud maakonnale - 71% (2003.a - 68,3%, 2002.a - 62,7%). Tallinna ja Harjumaa töövaidluskomisjonile esitati aga 46% (2003.a - 41,7%, 2002.a - 41,3%) avalduste üldarvust. Tõusutendents ülalnimetatud piirkondades lahendatud esitatud/lahendatud avalduste osas on pidev ning Tallinna ja Harjumaa töövaidluskomisjonid vajaksid täiendust vähemalt 1-2 juhataja võrra.

Lahendatud on 9 kuuga 2132 avaldust, neist rahuldati täielikult 1098, rahuldati osaliselt 628 ja jäeti rahuldamata 336 avaldust. Eelmise aasta samal perioodil olid need arvud vastavalt 1769, 933, 514 ja 302. (2002.a - 1814, 1072, 439 ja 274, 2001.a - 1754, 1025, 376 ja 322).

Istungeid on 9 kuu jooksul peetud 2665 möödunud aasta sama perioodi 2334 (2002.a - 2069, 2001.a - 2195) vastu. Istungite edasilükkamise ja seega ka avalduste läbivaatamise viibimise põhjustest on esikohal poolte põhjendatud taotlus, millele järgneb asjaolude täpsustamise vajadus. Muid põhjusi on märkimisväärselt vähem. Proportsioon möödunud aastaga sama, väikeste nihetega absoluutarvudes.

Menetlus on lõpetatud 40 juhul seetõttu, et avaldus ei kuulu lahendamisele töövaidluskomisjonis, s.t. et tegemist ei ole töövaidlusega. Oluline on märkida, et 193 juhul on avaldaja nõudest loobunud, mis tegelikkuses tähendab tavaliselt seda, et tööandja on töötaja nõude rahuldanud enne töövaidluskomisjonis arutlusele tulekut.

Töötajate nõuded: Struktuur võrreldes eelmiste aastatega on muutumatu. Esikohal on saamata palga, lõpparve, töölepingu lõpetamise hüvitise nõuded – 2150 (2003.a - 1955, 2002.a - 2163); teisel tööraamatu või lõpparve kinnipidamise hüvitise nõuded – 789 (2003.a - 860, 2002.a - 1190) ja kolmandal töölepingu lõpetamise ebaseaduslikuks tunnistamise nõuded – 630 (2003.a - 560, 2002.a - 689). 2001.a - vastavalt 2022, 1012 ja 756. Üle 90% esitatud avaldustest sisaldavad rahalisi nõuded.

Tööandjate nõuded: Esikohal töötaja poolt materiaalse kahju hüvitamise nõuded - 53 ja teisel kohal muud nõuded - 22 (2003.a - 34 ja 17, 2002.a - 25 ja 14; 2001.a - 24 ja 7).

Lahendamiseks järgmisse kvartalisse jääb 536 avaldust, neist töötajate omi 520. Töövaidlusavaldus tuleb lähtudes individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse nõuetest määrata istungile hiljemalt 1 kuu jooksul avalduse laekumisest alates. Käesoleva aasta 9 kuu jooksul on see protsent esitatud avalduste üldarvust kõikunud 65-80 vahel. Arvesse tuleb võtta seda, et töövaidluskomisjonide juhatajad kasutavad puhkust nii nagu kõik teised ametnikud, seda, et asendamise võimalus puudub, kuna 10 juhatajast 9 lahendab vaidlusi nagunii kahes maakonnas, samuti esitatud avalduste arvu ja planeerimise võimalusi.

Priit Siitan  
Peadirektor